

УДК 026:37](477-25):004.738.1WWW:[004.774.6:929Пчїлка]:9-027.542
ORCID 0000-0002-5876-8587

Світлана Хопта

ПОСТАТЬ ОЛЕНИ ПЧІЛКИ У СТРУКТУРІ ІНФОРМАЦІЙНО-БІБЛІОГРАФІЧНОГО РЕСУРСУ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ» ДНПБ УКРАЇНИ ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. в українському суспільстві набуває особливого розвитку біографістика, котра як наукова дисципліна вивчає теорію, методологію, методдику, практику та термінологічний апарат історико-біографічних досліджень, прагнучи відобразити через індивідуальну ідентичність соціальну дійсність. Щодо цього доречно висловлювався професор В. С. Чижко у праці «Біографістика як галузь історичної науки: історіографія та методологія»: «...Специфічними методиками історико-біографічного аналізу є такі, що мають справу з визначенням та поясненням ролі індивідуального в історичному процесі...» [20, с. 198].

Біографічні дослідження є важливою частиною національної науки та культури, адже вони окреслюють світогляд певного соціуму, глибинну систему його цінностей, демонструють феномен його екзистенційної відбулості та увіковічують національну пам'ять. Саме біографістика «дає можливість пізнавати національну історію й відкривати бачення перспективи розвитку нації та національної історичної місії» [4, с. 150].

Відомий дослідник проблем історії педагогіки Л. Д. Березівська вводить до наукового обігу поняття «педагогічна біографістика», визначаючи цей термін «як складник історико-педагогічної науки про створення наукових біографій педагогів та освітніх діячів, укладання відповідних біографічних словників і довідників, різноманітних видів біографічної та біобібліографічної продукції, формування електронних ресурсів біографічної інформації тощо» [1, с. 286].

Розвиток педагогічної біографістики в Україні зумовлений потребою інтерпретації багатогранного знання щодо історико-культурної спадщини видатних особистостей минулого та сучасних діячів освіти й педагогіки в інтернет-просторі на єдиній платформі. Адже вимогою сьогодення є «...створення значних за обсягом електронних баз і бібліотек із проблем бібліографістики – і глобаль-

них, таких як Український національний біографічний архів(УНБА), над яким нині працює Інститут біографічних досліджень спільно з Українським мовно-інформаційним фондом НАН України..., а також регіональних, і вузько локальних, і проблемно-тематичних...» [14, с. 10].

ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського як всеукраїнський галузевий інформаційний центр з психолого-педагогічних питань, який здійснює науково-інформаційне забезпечення розвитку освіти та науки, сприяє оновленню знань, підвищенню педагогічної кваліфікації, опануванню нових видів діяльності, безперервній самоосвіті користувачів та на власному веб-сайті представляє інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу», який створюється фахівцями ДНПБ у межах наукових досліджень (2008–2015 рр. – керівник П. І. Рогова, з 2015 р. – Л. Д. Березівська).

На сьогодні ресурс представляє понад 56 персоналій та реалізується за традиційною структурою (біографія діяча; бібліографія його праць й матеріалів про нього; повнотекстові твори автора; фотогалерея, присвячена педагогу; матеріали, що розкривають діяльність установи, яка носить його ім'я; інформація про нагороди, премії, пам'ятники, наукові читання, пов'язані з ім'ям видатної постаті (за наявності) тощо), весь час доповнюючись новими персоналіями як вітчизняних, так і зарубіжних педагогів й освітніх діячів.

Як доречно наголошує доктор педагогічних наук, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, керівник та впроваджувач ресурсу Л. Д. Березівська: «...З часу створення й донині успішно реалізується мета ресурсу – популяризація кращих здобутків вітчизняної та зарубіжної наук про освіту, педагогіку та психологію шляхом консолідації інформації про визначних вітчизняних і зарубіжних осіб, зокрема висвітлення їх життя, діяльності, творчої спадщини. Безперечно, крізь призму наукових біографій простежується розвиток української освіти, гуманістичної педагогічної думки як у макроісторичних, так і в

мікроісторичних вимірах» [2, с. 225].

Науковець визначає основні функції інформаційно-бібліографічного ресурсу, серед яких на перше місце виносить «цілісне представлення життєвого шляху і наукового доробку конкретної педагогічної персони та відображення ступеня її дослідженості в науковому просторі, що сприяє поглибленню інформаційних запитів широкого кола віддалених користувачів, зокрема науковців, викладачів, студентів, аспірантів, докторантів України і світу з різноманітних проблем історії національної та зарубіжної освіти, гуманістичної педагогічної думки. Окрім цього Л. Д. Березівська наголошує, що ресурс забезпечує інформаційний супровід історико-педагогічної науки, бо є джерелом для написання дисертацій, планових науково-дослідних робіт; поповнює історико-педагогічне знання щодо тієї чи іншої особистості, її внеску в розвиток науки і практики... уможлиблює якісне проведення масових науково-практичних заходів (конференцій, круглих столів тощо), присвячених творчій діяльності певних педагогів та освітніх діячів. Водночас цей ресурс знайомить дослідників із фондом ДНПБ, зокрема з педагогічними джерелами тощо [2, с. 225].

Огляд історії питання засвідчує, що зміст і різні аспекти ресурсу висвітлили у педагогічних та бібліографічних розвідках українські науковці: Л. Д. Березівська, А. М. Доркєну, Л. О. Пономаренко, В. І. Попик, П. І. Рогова, С. М. Хопта, Є. Ф. Демида, Т. М. Дерев'янюк тощо.

Мета нашої статті – розкрити постать Олени Пчілки в структурі інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського; переосмислити творчу спадщину авторки, проаналізувати її педагогічні принципи «материнської школи» в контексті сучасної педагогіки.

У своїй актуальній промові «Гуманітарна аура нації або дефект головного дзеркала» Ліна Костенко наголошує: «...нації, які мають ауру, надбану віками, захищені надійніше. Тільки не треба чекати, щоб хтось вам зробив ваше власне індивідуальне дзеркало і вмонтував його в систему суспільних дзеркал. Кожен має зробити це сам... людина будує державу. І саму себе, і своє гідне життя, і гуманітарну ауру своєї нації...» [10, с. 15]. Саме в цьому контексті переосмислюється ім'я Ольги Петрівни Драгоманової-Косач (Олени Пчілки), яку заслужено називають «берегинею українського роду, праматір'ю українського націоналізму, борцем не тільки за розвиток української мови, а, передусім, борцем за необхідність навчати дітей рідною мовою». Її родинні принципи виховання, сімейні цінності були і є прикладом для наслідування. Тому популяризація персоналії Олени Пчілки, переосмислення її лі-

тературних, педагогічних та культурологічних ідей, перепрочитання цих ідей у сучасному дискурсі є не тільки актуальним явищем, але й необхідним та закономірним процесом, у якому ми, українці, повернемося до власних праоснов.

Олена Пчілка (1849–1930) – письменниця, котра невтомною працею в царині української культури здійснила вагомий внесок у духовну скарбницю свого народу. Як зазначає Д. Донцов: «... Основна її ідея, ідея її життя й творчості, була – що і українське письменство, і українська політика – мусять вийти з зачарованого кола простонародності. «Плебейською літературою» назвав колись сучасну йому нашу літературу Драгоманов. Цих поглядів свого брата ніяк не поділяла Олена Пчілка. Національність – думала вона – не обмежується простонародністю. Коли націоналізм визнає саму простонародність і, через те, саму тільки народну мову, – то це нісенітниця, «з таким націоналізмом можна тільки закиснути на місці»... Для неї народ – це була нація, що як кожна нормальна нація, складався з різних верств... Її займала боротьба за нову людину, не лиш за скибу землі або з «народною долею». Бо не хлібом єдиним живе людина і не кожний принижений є гідний співчуття. Гідний того співчуття був – кажучи виразом Франка – лише «цілий чоловік», з відпорною душею, без якої нема відродження раба. Душею «цілої людини» – ось чим треба було здобути собі нагороду, не самим терпінням» [6, с. 156].

Олена Пчілка витворила цілу епоху в історії української культури, адже, як твердив відомий літературознавець Юрій Тищенко (1880–1953), «першою збагнула, що для національного виховання майбутніх поколінь треба працю виховання починати з коліски» [17].

Іван Франко у листі до Олени Пчілки писав: «Ви перші і досі одинокі

виводите в українській мові правдиву, живу конвєрзацію освічених людей. Досі ми її ніде не бачили: ні у Нечуя, ні у Мирного, ні у Кониського...» [18, с. 560].

Микола Зеров відносив Олену Пчілку до найхарактерніших фігур українського життя, громадянського й літературного в довоєнну добу [9].

Відома українська письменниця, літературознавець О. Забужко заслужено вважає, що «...біографія Олени Пчілки, наколи б була написана, могла б замінити собою цілий посібник з історії української культури останньої чверті XIX – початку XX століття» [8].

Крім літературної діяльності (книги для молодших школярів «Зелений Гай. Віршики й казки з малюнками для дітей» (1914 р.), «Байки. Для сім'ї та школи» (1918 р.), «Дві п'єски для дитячого театру» (1919 р.) та ін.), Олена Пчілка брала активну участь у культурно-громадській

діяльності: вона була співзасновницею літературного гуртка «Плеяда», членом київської «Просвіти», засновницею і членом правління «Українського клубу» та клубу «Родина». Велику роботу Олена Пчілка проробила навколо створення на козацьких могилах під Берестечком музею, побудови храму.

Усе життя вона ініціювала освітні й культурні проекти, підтримувала їх матеріально (йдеться про фінансування часопису Михайла Павлика та Івана Франка «Громадський голос»). Своїм коштом авторка видала «Співомовки» Степана Руданського, створювала українські книгозбірні, поповнювала їх виданнями Т. Шевченка, власними творами, організувала дитячі театри, друкувала альманах «Перший вінок», де були зібрані твори жінок-письменниць східного і західного регіону [12].

Письменниця активно звеличувала і пропагувала рідне слово, українське мистецтво, народну творчість.

Особливого значення Олена Пчілка надавала роботі з дітьми та молоддю, залучаючи їх до національно-патріотичних ідей. З ініціативи Олени Пчілки при гадяцькій «Просвіті» (1917 р.) діяла комісія з національного виховання дітей. Олена Пчілка створила у м. Гадяч «Гурток українознавства галицької української шкільної молоді» (1917–1919 рр.), при котрому організувалися Шевченківські свята. Вона була редактором та видавцем єдиного на той час в Наддніпрянській Україні дитячого журналу «Молода Україна» (1908–1914) [12].

Архіважливим в історії української педагогіки є внесок Олени Пчілки у становлення української «материнської школи», в основі якої лежить ідея про те, що формування особистості починається з родини, з її цінностей та орієнтирів. Особлива, навіть центротворча роль у родині належить жінці-матері, котра закладає ті найперші паростки в душу дитини, дає їй уроки любові до мови, історії, народу, праці, відповідальності, честі, порядності, з яких проростає «Людина».

У «материнську школу» Олени Пчілки лягли постулати, яких письменниця дотримувалася у вихованні власних дітей. Як доречно зазначає дослідниця історії педагогіки Л. В. Новаківська: «...родину Олена Пчілка вважала тим життєдайним осередком, в якому формуються національні почуття, закладається підґрунтя національної свідомості і самосвідомості. Саме в родині плекають почуття гордості за приналежність до свого народу» [12, с. 9].

Як свідчать джерела (твори авторки «Праця Воховальна», «Золоті дні золотого дитячого віку» та ін.), Олена Пчілка стверджувала, що кожна дитина повинна виховуватись в українському середовищі, у сім'ї, де люблять і поважають

українську мову, культуру, історію. Мовному питанню в системі «материнської школи» Олена Пчілка надавала особливого значення, доводячи, що навчання в школі повинно вестись рідною мовою. У публікаціях на шпальтах газет та журналів 1917–1920 рр., зокрема «Газеті Гадяцького земства» (1917–1919), Олена Пчілка говорить про українізацію шкіл, про розвиток літературної форми української мови («Українізація шкіл», «Шило в мішку», «Чого нам радіти?» тощо) [12].

Отже, провідною ідеєю материнської школи авторки стали цінності національного значення, які батьки повинні прищеплювати своїм дітям із народження, а саме: вивченню української мови та української культури, історії, національним звичаям, традиціям. А також розвивати інтелектуальні здібності, виявляти таланти, впровадження, прищеплювати любов до праці, студіювати з дітьми іноземні мови, розвивати любов до музики, народної творчості.

Сторінка «Олена Пчілка» в електронному інформаційно-бібліографічному ресурсі «Видавні педагоги України та світу» створена фахівцями Волинської державної універсальної наукової бібліотеки ім. Олени Пчілки – Е. С. Кендзук (заст. директора з наукової роботи Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки) та доповнена науковцями ДНПБ ім. В. О. Сухомлинського – С. М. Хоптою (кандидатом філологічних наук, старшим науковим співробітником відділу педагогічного джерелознавства та біографістики), С. В. Кирій.

У рубриці: «Біографія» подано стислу характеристику життя й творчості письменниці, синтезовано найважливіші події з життєвого та творчого шляху Олени Пчілки, окреслено основні віхи діяльності.

Рубрики «Бібліографія творів Олени Пчілки» та «Бібліографія публікацій про життя та діяльність» представляють ті наукові надбання про письменницю, з якими можна познайомитися у Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського та у Волинській державній обласній універсальній науковій бібліотеці імені Олени Пчілки.

Рубрика «Заклад, якому присвоєно ім'я Олени Пчілки» розкриває багатство фондів Волинської державної обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки (куточок, присвячений Олені Пчілці, на якому представлені її твори, літературу про життя і діяльність, численні фотографії, книги лауреатів премії ім. Олени Пчілки, а також матеріали з історії ОУНБ. Бібліотека – ініціатор та організатор обласного літературного конкурсу «Неповторність» на крапці поетичні чи прозові твори серед

обдарованої молоді.

У рубриці «Літературна премія імені Олени Пчілки» представлено переможців літературної премії імені Олени Пчілки, яку заснувало видавництво «Веселка» у 1991 році. Премію присуджують за найкращі, високохудожні книги видавництвом «Веселка», які сприяють національному відродженню, вихованню у дітей палкої любові до України. Видання на здобуття літературної премії імені Олени Пчілки висувують творчі спілки і товариства, педагогічні колективи, громадські організації, бібліотеки, редакції газет і журналів, творчі об'єднання видавництва «Веселка» тощо.

У рубриці «Повнотекстові документи» представлено понад 10 творів для дітей авторства Олени Пчілки («Сосонка», «Морозова кара» «Збентежана вечеря» та багато інших). Рубрики «Фотогалерея» та «Ушанування пам'яті» представляють світлини, пам'ятні дати, події, пам'ятники, які увічнюють ім'я видатної діячки.

Дослідження показало, що постать Олени Пчілки в українській культурі – то «ціла епоха» – глибинна, неохопна і багатоаспектна, котра, як на рубежі XIX–XX століть, так і сьогодні, відповідає запитам українського народу, адже весь час проростає в новому ракурсі, під іншим кутом зору, у іншому вияві і формі та є частиною, основою нашої культури, літератури, держави. У художніх творах авторки, публіцистичних статтях та епістолярній спадщині прослідковуються педагогічні принципи, що ґрунтуються на національній ідеї, гуманізмі й любові. А висвітлення її педагогічних постулатів та громадянської діяльності дає змогу розширити та поповнити історію української та зарубіжної педагогіки не тільки творчим спадком письменниці, але й наповнити читачів її духовним, національним стрижнем, любов'ю до України та всього українського.

Отже, сторінка «Олена Пчілка» в електронному інформаційно-бібліографічному ресурсі «Видатні педагоги України та світу» не тільки забезпечує інформаційний супровід історико-педагогічного знання, представляє та пропонує джерельну бібліографічну базу творчості письменниці для глибшого та детальнішого дослідження, є джерелом для написання наукових робіт (бакалаврських, магістерських, дисертацій тощо), а й відображає тяглість, невичерпність і багатогранність української національної освіти як основи національного буття.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Березівська Л. Д. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського як інтегратор і поширювач педагогічного біографічного знання. *Українська біографістика*: зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2015. Вип. 12. С. 283–295.
2. Березівська Л. Д. Електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як основа професійної підготовки педагогів. *Освіта для миру*: зб. наук. пр. учасників VIII Укр.-пол. / пол.-укр. наук. форуму (8–10 жовт. 2019 р.): у 2 т. Київ; Переяслав-Хмельницький, 2019. Т. 2. С. 222–228.
3. Березівська Л. Д., Деревянко Т. М. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» й онлайн-проект «Ми стоїмо на плечах наших попередників: Видатні педагогів-ювіляри». *Вісн. Нац. акад. пед. наук України*. 2020. Т. 2, № 1. URL: <http://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/54/83> (дата звернення: 10.07.2020).
4. Видатні педагоги України та світу: інформ.-бібліогр. ресурс / наук. керівник проєкту Л. Д. Березівська. *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського*: офіц. сайт. URL: <http://dnrb.gov.ua/ua/інформаційнобібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/> (дата звернення: 10.07.2020).
5. Готра О. Біографістика в контексті дослідження історії. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини*. Чернівці, 2014. Вип. 684/685. С. 147–151.
6. Донцов Д. Мати Лесі Українки (Олена Пчілка). *Дві літератури нашої доби*: репр. відтворення вид. 1958 р. Львів, 1991. С. 154–175.
7. Доркену А. М. Інформаційний ресурс «Видатні педагоги України і світу» Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського в контексті розвитку суспільства знань. *Українська біографістика*: зб. наук. пр. Ін-ту біогр. дослідж. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ, 2012. Вип. 9. С. 364–378.
8. Забужко О. *Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій*. 2-ге вид., випр. Київ: Факт, 2007. 640 с.
9. Зеров М. *Українське письменство* / упоряд. Микола Сулима. Київ: Основи, 2003. 1301 с.
10. Костенко Л. Гуманітарна аура нації, або Дефект головного дзеркала. *Психологія і суспільство*. 2015. № 1. С. 6–15.
11. Новаківська Л. Олена Пчілка: частіше доторкатися до народного джерела. *Рідна шк.* 1998. № 4. С. 14–16.
12. Новаківська Л. В. Просвітницька діяльність і педагогічні погляди Олени Пчілки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. Київ, 1999. 20 с.
13. Пономаренко Л. О. Формування інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» у 2018 році. *Інформаційне*

- забезпечення сфери освіти України: матеріали звіт. наук.-практ. конф. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського за результатами наук. дослідж. у 2018 р., 27 груд. 2018 р., Київ / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2018. С. 49–50.
14. Попик В. І. Світоглядні засади розвитку української біографістики та формування національних ресурсів біографічної інформації ХХІ століття. *Українська біографістика: зб. наук. пр. / Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т біогр. дослідж., Укр. біогр. т-во. Київ, 2008. Вип. 4. С. 8–40.*
 15. Пчілка Олена: сторінка інформ.-бібліогр. ресурсу «Видатні педагоги України та світу» / підгот.: Ксендзук Е. С., Кирій С. В., Хопта С. М.; наук. керівник Л. Д. Березівська; ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. *Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського: [офіц. сайт]. URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/інформаційно-бібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/пчілка-олена/> (дата звернення: 10.07.2020).*
 16. Рогова П. І. Формування всеукраїнського галузевого інформаційного ресурсу на базі Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського: стан і шляхи розвитку. *Наук. пр. Держ. наук.-пед. б-ки України ім. В. О. Сухомлинського / НАПН України, ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Київ, 2010. Вип. 2: Всеукраїнський інформаційний ресурс з питань психолого-педагогічної науки і освіти: сучасний стан та шляхи розвитку. С. 10–27.*
 17. Тищенко Ю. З моїх зустрічей: спогади. Київ: Дослідн. центр історії укр. преси, 1997. 107 с.
 18. Франко І. Зібрання творів: у 50 т. Т. 48. Листи (1874–1885). Київ: Наук. думка, 1986. 766 с.
 19. Хопта С. М. Філософські засади національного виховання у дитячих творах Олени Пчілки: (на основі зб. «Годі, діточки, вам спать!»). *Інноваційна педагогіка. 2019. Вип. 16, т. 2. С. 37–42.*
 20. Чишко В. С. Біографічна традиція та наукова біографія в історії і сучасності України / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського, Ін-т біогр. дослідж. Київ: БМТ, 1996. 238 с.
 2. Berezivska L. D. (2019, October). Elektronnyi informatsiino-bibliohrafichniy resurs "Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu" yak osnova profesiinoi pidhotovky pedahohiv [Electronic information and bibliographic resource "Prominent Ukrainian and the World Educators" as a basis for professional training of teachers]. *Education for peace: a collection of scientific works of the participants of the Eighth Ukrainian-Polish Forum. Kyiv, Pereiaslav-Khmelnytskyi, Vol. 2, 222–228* [in Ukrainian].
 3. Berezivska L. D. & Derevianko T. M. (2020). Elektronnyi resurs "Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu" i onlain-proiekt "My stoimo na plechakh nashykh poperednykiv: Vydatni pedahohy-yuviliary" ["Prominent Ukrainian and the World Educators" and online project "We are standing on the shoulders of our predecessors: Prominent Educators whose jubilee is being celebrated"]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pedahohichnykh nauk Ukrainy – Herald of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, 2, (1). URL: <http://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/54/83>* [in Ukrainian].
 4. Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu: informatsiino-bibliohrafichniy resurs [Prominent Ukrainian and the World Educators: information and bibliographic resource]. URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/інформаційнобібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/> [in Ukrainian].
 5. Hotra, O. (2014). Biohrafistyka v konteksti doslidzhennia istorii [Biographical research in the context of the study of history]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu. Istorii. Politychni nauky. Mizhnarodni vidnosyny – Scientific Bulletin of Chernivtsi University. History. Political science. International relations. Chernivtsi, Vol. 684/685, 147–151* [in Ukrainian].
 6. Dontsov, D. (1991). Maty Lesi Ukrainky (Olena Pchilka) [Mother of Lesia Ukrainka (Olena Pchilka)]. *Dvi literatury nashoi doby – Two literatures of our time. Lviv* [in Ukrainian].
 7. Dorkenu, A. M. (2012). Informatsiinyi resurs "Vydatni pedahohy Ukrainy i svitu" Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteki Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho v konteksti rozvytku suspilstva znan [Information resource "Prominent Ukrainian and the World Educators" of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine in the context of the development of the knowledge society]. *Ukrainska biohrafistyka – Biographistica Ukrainica. Kyiv, Vol. 9, 364–378* [in Ukrainian].
 8. Zabuzhko, O. (2007). Notre Dame d'Ukraine: Ukrainka v konflikti mifolohii. Kyiv: Fakt [in Ukrainian].
 9. Zerov, M. (2003). *Ukrainske pysmenstvo. Mykola Sulyma (Ed.). Kyiv: Osnovy* [in Ukrainian].

REFERENCES

1. Berezivska L. D. (2015). Derzhavna naukovo-pedahohichna biblioteka Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho yak intehrator i poshyriuvach pedahohichnoho biohrafichnoho znannia [V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine as an Integrator and Disseminator of Pedagogical Biographical Knowledge]. *Ukrainska biohrafistyka – Biographistica Ukrainica. Kyiv, Vol. 12, 283–295* [in Ukrainian].

10. Kostenko, L. (2015). Humanitarna aura natsii, abo Defekt holovnoho dzerkala [The humanitarian aura of the nation, or the Defect of the main mirror]. *Psykhologhiia i suspilstvo – Psychology and society*, 1, 6–15 [in Ukrainian].
11. Novakivska, L. (1998). Olena Pchilka: chastishe dotorkatysia do narodnoho dzherela [Olena Pchilka: touch the folk source more often]. *Ridna shkola – Native school*, 4, 14–16 [in Ukrainian].
12. Novakivska, L. V. (1999). Prosvitnytska diialnist i pedahohichni pohliady Oleny Pchilky. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
13. Ponomarenko, L. O. (2018). Formuvannia informatsiino-bibliohrafichnoho resursu “Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu” u 2018 rotsi [Formation of the information-bibliographic resource “Prominent Ukrainian and the World Educators” in 2018]. *Informational support of the sphere of education of Ukraine: materials of the reporting scientific and practical conference of V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine according to the results of scientific researches in 2018*. Kyiv, 49–50 [in Ukrainian].
14. Popyk, V. I. (2008). Svitohliadni zasady rozvytku ukrainskoi biohrafistyky ta formuvannia natsionalnykh resursiv biohrafichnoi informatsii XXI stolittia [Ideological basis of Ukrainian biographical and formation of national resources biographical information of the XXI century]. *Ukrainska biohrafistyka – Biographistica Ukrainica*. Kyiv, Vol. 4, 8–40 [in Ukrainian].
15. Pchilka Olena: storinka inform.-bibliohr. resursu “Vydatni pedahohy Ukrainy ta svitu”. Ksendzuk, E. S., Kyrii, S. V. & Khopta, S. M. (Eds.). URL: <http://dnpb.gov.ua/ua/інформаційно-бібліографічні-ресурси/видатні-педагоги/пчїлка-олена/> [in Ukrainian].
16. Rohova, P. I. (2010). Formuvannia vseukrainskoho haluzevoho informatsiinoho resursu na bazi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho: stan i shliakhy rozvytku [Formation of the All-Ukrainian branch information resource on the basis of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine: the state and ways of development]. *Naukovi pratsi Derzhavnoi naukovo-pedahohichnoi biblioteky Ukrainy imeni V. O. Sukhomlynskoho – Scientific works of the V. O. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine*. Kyiv, Vol. 2, 10–27 [in Ukrainian].
17. Tyshchenko, Yu. (1997). *Z moikh zustrichei: spohady*. Kyiv: Doslidn. tsentr istorii ukr. presy [in Ukrainian].
18. Franko, I. (1986). *Zibrannia tvoriv*. (Vols. 1–50); Vol. 48. Kyiv: Nauk. dumka [in Ukrainian].
19. Khopta, S. M. (2019). Filosofski zasady natsionalnoho vykhovannia u dytiachykh tvorakh Oleny Pchilky: (na osnovi zb. “Hodi, ditochky, vam spat!”) [Philosophical principles of national education in children's works by Olena Pchilka: (based on the collection “Never, children, you sleep!”)]. *Innovatsiina pedahohika – Innovative pedagogy*, 16, (2), 37–42 [in Ukrainian].
20. Chyshko, V. S. (1996). *Biohrafichna tradytsiia ta naukova biohrafiiia v istorii i suchasnosti Ukrainy*. Kyiv: BMT [in Ukrainian].